

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών
Εργαστήριο Μετάδοσης Θερμότητας
και Περιβαλλοντικής Μηχανικής

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΓΙΑ ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Αναλυτικός προσδιορισμός αρχών,
οδηγίων και κατευθύνσεων

Επιμέλεια: Καθηγητής **Ν. ΜΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΣ**

Β' ΕΚΔΟΣΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1999

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Από καιρό είναι εγνωσμένη η ανάγκη δημιουργίας ενός συγκροτημένου και ενιαίου πλαισίου με στόχο την αναβάθμιση του θεσμού των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.) στη χώρα μας. Στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος 'Περιβάλλον', το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.) ανέθεσε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ερευνητικό έργο με αντικείμενο τον αναλυτικό προσδιορισμό των αρχών, οδηγιών και κατευθύνσεων ώστε σε επόμενο στάδιο να μπορεί να δρομολογηθεί η εκπόνηση αναλυτικών και εξειδικευμένων προδιαγραφών για τις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και τις Προμελέτες Περιβάλλοντος, για τις αποφάσεις έγκρισης περιβαλλοντικών όρων και Προέγκρισης Χωροθέτησης αντίστοιχα, καθώς και η σύνθεση των αναγκαίων βοηθημάτων και εγχειριδίων.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις. Η πρώτη αποσκοπούσε στην καταγραφή και αξιολόγηση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες, ιδιαίτερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Περιελάμβανε επίσης τη διατύπωση εναλλακτικών προτάσεων, με τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της καθεμιάς από αυτές, σχετικά με το χαρακτήρα της Προέγκρισης Χωροθέτησης και σε συνδυασμό με το χαρακτήρα της αντίστοιχης Μ.Π.Ε. (κεφ.3.3 του παρόντος).

Η δεύτερη φάση της έρευνας περιελάμβανε την εκπόνηση της τελικής έκθεσης με βάση τις παρατηρήσεις που έγιναν από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. πάνω στην ενδιάμεση έκθεση καθώς και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την αξιολόγηση των εργασιών της πρώτης φάσης. Επίσης, περιείχε τη διατύπωση της προκήρυξης και Ειδικής Συγγραφής Υποχρεώσεων προκειμένου να μπορέσει το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο για το οποίο έγινε λόγος παραπάνω.

Η ερευνητική ομάδα αποτελούνταν από τους:

- Νικόλαο Μουσιόπουλο Καθηγητή Α.Π.Θ. (συντονιστή και επιστημονικώς υπεύθυνο του ερευνητικού έργου)
- Εμμανουήλ Τζεκάκη Καθηγητή Α.Π.Θ.
- Κων/νο Κασσιό Καθηγητή Ε.Μ.Π.
- Αλέξανδρο Λασκαράτο Αν. Καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών
- Κίμωνα Χατζημπίρο Επ. Καθηγητή Ε.Μ.Π.
- Στέλλα Καϊμάκη Πολ. Μηχ., Υδρολόγο, Περ/γο Ph.D.
- Αβραάμ Καραγιαννίδη Δρ. Μηχ. Μηχ. Α.Π.Θ.

- Φώτη Παπαγεωργίου Δρ. Νομικό
- Άννα Παπαδάκη Δρ. Αρχ. Μηχ. Ε.Μ.Π. - Πολεοδομία
- Κων/νο Καρατζά Μηχ. Μηχ. Α.Π.Θ.

Στο παρόν τεύχος παρουσιάζονται συνοπτικά και με απλά λόγια τα κύρια αποτελέσματα του παραπάνω ερευνητικού έργου. Αποσαφηνίζοντας βασικά χαρακτηριστικά του θεσμού των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, το τεύχος απευθύνεται τόσο σε όσους θέλουν να ενημερωθούν, όσο και σε αυτούς που ασχολούνται ή θέλουν να ασχοληθούν με τις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και ενδιαφέρονται να έχουν μία ολοκληρωμένη εικόνα των διαδικασιών και να έχουν πρόσβαση σε μεγάλο μέρος της σχετικής πληροφόρησης.

Μεταξύ των άλλων μέσα στο παρόν τεύχος καταγράφονται οι σημαντικότεροι σταθμοί στην πορεία διαμόρφωσης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της χώρας μας όπως έχει σήμερα και επισημαίνονται τα κυριότερα σημεία της. Επίσης, περιγράφεται αναλυτικά η διαδικασία της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και αξιολογείται η εφαρμογή του θεσμού από την πλευρά του περιεχομένου, της διοίκησης, της κοινωνίας και των ειδικών μελετητών. Τέλος, προτείνεται τρόπος εφαρμογής του θεσμού στην Ελλάδα, που κρίνεται από την ερευνητική ομάδα ως ο πλέον ενδεδειγμένος.

Στην επιλογή του υλικού που περιλήφθηκε στο παρόν τεύχος συνεισέφεραν αποφασιστικά οι συνεργάτες μου Διπλ. Μηχ. Μηχ. Κ. Καρατζάς και Διπλ. Γεωλόγος - Μ.Σc. Περιβ. Ε. Αντωνοπούλου. Ευχαριστώ και τους δύο για την υψηλής ποιοτικής στάθμης εργασία τους, όπως επίσης και όλα τα μέλη της ερευνητικής ομάδας για την αρμονική και ιδιαίτερα εποικοδομητική συνεργασία.

Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 1998

Καθηγητής Ν. Μουσιόπουλος
Πρόεδρος Τμήματος Μηχανολόγων Α.Π.Θ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
2.	Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	3
3.	ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ Μ.Π.Ε. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	5
	3.1 Κείμενη νομοθεσία	5
	3.2 Διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης	6
	3.3 Διαδικασία Προέγκρισης Χωροθέτησης	8
	α) Πεδίο εφαρμογής	8
	β) Δικαιολογητικά	9
	γ) Διαδικασία	9
	3.4 Διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων	10
	α) Πεδίο εφαρμογής	10
	β) Διαδικασία	10
4.	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΩΝ Μ.Π.Ε. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	13
5.	ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ Μ.Π.Ε. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	19
	5.1 Γενικά σχόλια	19
	5.2 Προβλήματα ανά κατηγορία επίπτωσης	20
	5.2.1 Φύση/Τοπίο	20
	5.2.2 Ατμόσφαιρα	23
	5.2.3 Νερά - Υγρά απόβλητα	24
	5.2.4 Θόρυβος, Δονήσεις, Ακτινοβολίες	26
	α) Θόρυβος	26
	β) Δονήσεις	28
	γ) Ακτινοβολίες	28
	5.2.5 Στερεά απόβλητα	29

5.2.6	Επικινδυνότητα	30
5.2.7	Χωροταξία, Πολεοδομία, Οικιστικό περιβάλλον	31
5.2.8	Πολιτιστικό - Ιστορικό περιβάλλον	34
5.2.9	Έδαφος, Γεωλογία, Υδρογεωλογία	35
	α) Έδαφος	35
	β) Γεωλογία	36
	γ) Υδρογεωλογία	37
5.2.10	Κοινωνικό και Οικονομικό περιβάλλον, Διοικητικές - Τεχνικές υποδομές	37
	α) Κοινωνικό και Οικονομικό περιβάλλον	37
	β) Διοικητικές - Τεχνικές υποδομές	38
5.2.11	Χαρτογραφικά	38
5.3	Κοινωνία και Διοίκηση	39
5.3.1	Κοινωνία	39
5.3.2	Διοίκηση	40
6.	ΚΑΘ' ΟΔΟΝ ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΝΕΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ Μ.Π.Ε. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	43
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	45
	ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ	53
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	55

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκμετάλλευση της φύσης από τον άνθρωπο είναι συνυφασμένη με την ιστορία του. Η αρχική ανάγκη για απλή επιβίωση μετατράπηκε γρήγορα σε συνεχή ανάγκη βελτίωσης της 'ποιότητας' ζωής. Όσο η τεχνολογία εξελισσόταν, τόσο το μέγεθος της εκμετάλλευσης αυξανόταν. Παρόλα αυτά, οι επιπτώσεις, βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες, των δραστηριοτήτων του ανθρώπου στο περιβάλλον του δεν ήταν πάντα τόσο έντονες, όπως είναι σήμερα.

Αυτό οφείλεται κυρίως σε δύο λόγους. Πρώτο, στο ότι η πρόοδος της τεχνολογίας, η οποία στηριζόταν στην εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της Γης, δεν ήταν ποτέ τόσο ραγδαία όσο τους τελευταίους δύο αιώνες. Επόμενο αυτής της ανάπτυξης ήταν να αυξηθούν τα αρνητικά αποτελέσματα της εκμετάλλευσης του περιβάλλοντος και να ξεκινήσουν οι πρώτες αντιδράσεις. Δεύτερο, μεγάλωσαν οι δυνατότητες της επιστήμης, αλλά και αυξήθηκε ο βαθμός περιβαλλοντικής εγρήγορσης των πολιτών και της πολιτείας και έτσι έγινε δυνατό αφενός να αποτιμηθούν αναλυτικά και τεκμηριωμένα περιβαλλοντικές επιπτώσεις και αφετέρου να θεσμοθετηθούν σχετικά μέτρα προστασίας.

Οι πρώτες αντιδράσεις στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος καταγράφηκαν στις Η.Π.Α., ως απόρροια της μεγάλης τεχνολογικής ανάπτυξής τους. Αποτέλεσμα αυτών των αντιδράσεων ήταν να απαιτήσουν οι πολίτες από τις κυβερνήσεις τη λήψη απαραίτητων μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος. Έτσι, το 1970 η Κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών υιοθέτησε το νόμο περί της περιβαλλοντικής πολιτικής (National Environment Policy Act - N.E.P.A.). Ο νόμος N.E.P.A. ήταν το πρώτο νομοθέτημα το οποίο απαιτούσε τη σύνταξη μελετών που να αναλύουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Το παράδειγμα των Η.Π.Α. το ακολούθησαν πολλά κράτη τα οποία εισήγαγαν στη συνέχεια στη νομοθεσία τους τη διαδικασία της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των ενεργειών του ανθρώπου. Έτσι, ο θεσμός της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων εισάγεται στη νομοθεσία του Καναδά το 1973, το 1974 στην Αυστραλία, στη Δ. Γερμανία το 1975, στη Γαλλία το 1976, στην Ολλανδία το 1981 και στην Ιαπωνία το 1984. Το 1985 γίνεται τμήμα της κοινοτικής νομοθεσίας με την έκδοση της οδηγίας 85/337 της Ε.Ο.Κ.

Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι η διαδικασία προσδιορισμού των πιο σημαντικών συνεπειών των αναπτυξιακών έργων στο περιβάλλον. Στην ουσία, δηλαδή, αυτό που περιλαμβάνει η διαδικασία αυτή είναι η μελέτη της υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος, η πρόβλεψη των πιο πιθανών επιπτώσεων και η εξεύρεση λύσεων για την αποφυγή των αρνητικών συνεπειών του υπό εξέταση έργου. Με τη διαδικασία αυτή διευκολύνεται η λήψη αποφάσεων σχετικών με την

πραγματοποίηση αναπτυξιακών έργων, αφού θεωρητικά συγκεντρώνονται όλες οι απαραίτητες για μια εμπειριστατωμένη απόφαση πληροφορίες. Επιπλέον, η πραγματοποίηση των έργων αποκτά διαφάνεια και δε γίνεται πια ανεξέλεγκτα. Τελικός στόχος αυτής της διαδικασίας είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η παράδοσή του στις επόμενες γενιές τουλάχιστον στην κατάσταση στην οποία το κληρονομήσαμε εμείς (αρχή βιώσιμης ή αειφόρου ανάπτυξης).

2. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Οι μελέτες εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την κατασκευή και λειτουργία έργων και δραστηριοτήτων αποτελούν ένα από τα πολλά εργαλεία για την προστασία και διαχείριση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Μάλιστα πρόκειται για εργαλείο προληπτικού χαρακτήρα αφού η ενεργοποίηση και ολοκλήρωσή του θα πρέπει να έχει γίνει πριν από την οποιαδήποτε απόφαση για την υλοποίηση ενός έργου ή μιας δραστηριότητας.

Οι μελέτες αυτές αποτελούν ένα θεσμό κριτικής θεώρησης των υπό μελέτη έργων ή δραστηριοτήτων, εκπονούνται βασικά κατά τη φάση σχεδιασμού του έργου, αλλά και περιοδικά κατά τη λειτουργία του, προκειμένου να ελεγχθεί η καταλληλότητα των τεθέντων όρων για τη λειτουργία του έργου ή της δραστηριότητας, σε σχέση και με την εκάστοτε διαθέσιμη τεχνογνωσία για την προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι, οι Μ.Π.Ε. συνιστούν ένα θεσμό συνεχούς παρακολούθησης των ανθρωπογενών επεμβάσεων στο περιβάλλον.

Οι μεθοδολογίες που έχουν αναπτυχθεί σε διεθνές επίπεδο για την εκπόνηση Μ.Π.Ε. έργων και δραστηριοτήτων ποικίλλουν όσον αφορά στον τρόπο προσέγγισης του θέματος, αλλά κυρίως όσον αφορά στην αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Γενικά όμως μπορεί κανείς να πει ότι η διαδικασία σύνταξης μιας περιβαλλοντικής μελέτης περνά από τέσσερις φάσεις.

Κατά την πρώτη φάση πραγματοποιείται η αρχική ανίχνευση των πιθανών επιπτώσεων ενός έργου και προσδιορίζονται οι δυνατές εναλλακτικές λύσεις. Στη συνέχεια συγκεντρώνονται όλα τα δεδομένα που θα περιέχει η μελέτη και ελέγχεται η ακρίβειά τους. Αφού ολοκληρωθεί η συλλογή των πληροφοριών συντάσσεται η μελέτη, υποβάλλεται στην αρμόδια υπηρεσία και ζητείται η γνώμη όλων όσων επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από την εκτέλεση του συγκεκριμένου έργου. Τέλος, εφόσον εγκριθεί και πραγματοποιηθεί το έργο, γίνεται τακτικός έλεγχος της κατάστασης του περιβάλλοντος.

Η εκτίμηση των επιπτώσεων είναι αρκετά δύσκολο έργο ιδιαίτερα όταν δεν πρόκειται για αντικειμενικά μετρήσιμη ποσότητα. Πώς είναι, δηλαδή, δυνατόν να τοποθετηθεί τιμή στην κοπή ενός ή περισσότερων δέντρων για χάρη της κατασκευής ενός δρόμου; Ο ορισμός του ποια είναι 'σημαντική' επίπτωση είναι δύσκολος και διαφέρει τόσο από χώρα σε χώρα όσο και από εποχή σε εποχή. Η Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας των Η.Π.Α., για παράδειγμα, ορίζει ότι: 'ένα είδος, είτε ζώου είτε φυτού, είναι 'σημαντικό' (1) αν έχει εμπορική ή ψυχαγωγική αξία, (2) αν είναι σπάνιο ή είδος υπό εξαφάνιση, (3) αν επηρεάζει το ευ ζειν των ειδών που αναφέρονται στα προηγούμενα σημεία, ή (4) αν είναι ζωτικής σημασίας για τη δομή και λειτουργία του οικολογικού συστήματος'. Και

πάλι όμως, πώς μπορεί να ερμηνευτεί ο όρος 'ευ ζειν' στο πλαίσιο μιας περιβαλλοντικής μελέτης; Στο σημείο αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα αξιόλογη η συμβολή των πολιτών. Επίσης, είναι δύσκολο να προβλεφθούν όλες οι πιθανές επιπτώσεις πριν από την εκτέλεση του προτεινόμενου έργου, κυρίως όταν η έκτασή του είναι μεγάλη. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιούνται διάφορες μέθοδοι, όπως πίνακες και διαγράμματα ροής, η παραπέρα ανάπτυξη των οποίων δεν βρίσκεται μέσα στους στόχους του παρόντος τεύχους.

Παρόλα αυτά, όμως, δε θα πρέπει σε καμία περίπτωση να υποτιμηθούν αλλά ούτε και να υπερτιμηθούν οι δυνατότητες του θεσμού στην προστασία και διαχείριση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και πάντοτε με την προοπτική της βιώσιμης ανάπτυξης. Είναι γεγονός ότι με τον τρόπο αυτό συγκεντρώνονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για να ληφθεί μια εμπεριστατωμένη απόφαση, αλλά το τελικό αποτέλεσμα εξαρτάται πάντα από τους ανθρώπους που λαμβάνουν τις αποφάσεις αφού, για παράδειγμα, συχνά καλούνται να αποφασίσουν αν το οικονομικό ή το κοινωνικό όφελος είναι πολύ σημαντικότερο από την περιβαλλοντική υποβάθμιση που θα προκληθεί.

Τα τελευταία χρόνια άρχισε να εφαρμόζεται και η στρατηγική εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Strategic Environmental Impact Assessment). Αυτή η διαδικασία είναι ανάλογη με αυτή της απλής εκτίμησης που όμως δεν εφαρμόζεται για μεμονωμένα έργα αλλά για το μελλοντικό προγραμματισμό των αναπτυξιακών έργων μιας περιοχής ή και ενός ολόκληρου κράτους. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται καλύτερα η βιώσιμη ανάπτυξη, αφού το περιβάλλον αντιμετωπίζεται ως μια ενότητα.

3. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ Μ.Π.Ε. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Κείμενη νομοθεσία

Ο θεσμός της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων έγινε υποχρεωτικός στα κράτη - μέλη της Ε.Ε. με την Οδηγία 85/337 και εφαρμόζεται πλέον στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια και μάλιστα σε ευρεία έκταση, με την εκπόνηση μεγάλου σχετικά αριθμού μελετών ετησίως.

Η πρώτη αναφορά στην προστασία του περιβάλλοντος είναι σημαντικά προγενέστερη της Κοινοτικής Οδηγίας αυτής και γίνεται στο Άρθρο 24 του Συντάγματος. Ειδικότερα, στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού αναφέρεται ότι: 'Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα'.

Η έννοια της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων εμφανίστηκε στην ελληνική νομοθεσία με Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) του 1980 σύμφωνα με το οποίο απαιτούνταν μελέτη για επανορθωτικά μέτρα σε λατομείο. Ολοκληρωμένος νόμος που να αφορά τις μελέτες αυτές παρουσιάστηκε το 1981 με το Π.Δ. 1180/81, σύμφωνα με το οποίο απαιτούνταν περιβαλλοντική μελέτη για ορισμένες κατηγορίες βιομηχανίας προκειμένου αυτές να μπορούν να πάρουν άδεια λειτουργίας. Ο νόμος αυτός θεωρήθηκε πολύ αυστηρός και πρακτικά δεν εφαρμόστηκε ποτέ.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η Ε.Ε. υιοθέτησε το 1985 την οδηγία 85/337/Ε.Ο.Κ., η οποία χαρακτηρίζεται ως η οδηγία της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η ελληνική κυβέρνηση έπρεπε να ενσωματώσει στη νομοθεσία της αυτή την οδηγία. Αποτέλεσμα αυτού ήταν ο Ν. 1650/86 για την προστασία του περιβάλλοντος. Ο νόμος αυτός όριζε τα κριτήρια για την κατάταξη των έργων σε κατηγορίες, τι είδους μελέτη απαιτείται για κάθε κατηγορία, το περιεχόμενο της κάθε μελέτης, τα στάδια της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, τα χρονικά περιθώρια και τα μέρη που συμμετέχουν στη διαδικασία (π.χ. υπηρεσίες, δημοτικό συμβούλιο, πολίτες). Η ολοκλήρωση της ευθυγράμμισης της ελληνικής νομοθεσίας γίνεται με την Κοινή Υπουργική Απόφαση (Κ.Υ.Α.) 69269/5387 του 1990. Σε αυτή την Κ.Υ.Α. αναλύονται πλήρως οι κατηγορίες των έργων καθώς και οι λεπτομέρειες της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων που απαιτείται για κάθε κατηγορία. Τέλος, το 1990 εκδόθηκε η Κ.Υ.Α. 75308/5512/90, η οποία καθορίζει τις διαδικασίες δημοσιοποίησης μιας μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων προς κάθε ενδιαφερόμενο. Στο παράρτημα υπάρχει γενικός κατάλογος των νόμων που αναφέρονται στο περιβάλλον και την προστασία του.

3.2 Διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, τα βασικά κείμενα της νομοθεσίας που καθορίζουν τη διαδικασία εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι ο Ν. 1650/86 και οι Κ.Υ.Α. 69269/5387/90 και 75308/5512/90.

Σκοπός του Ν. 1650/86 είναι 'η θέσπιση θεμελιωδών κανόνων και η καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών για την προστασία του περιβάλλοντος, έτσι ώστε ο άνθρωπος, ως άτομο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, να ζει σε ένα υψηλής ποιότητας περιβάλλον, μέσα στο οποίο να προστατεύεται η υγεία του και να ευνοείται η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του'. Αναφορά στις Μ.Π.Ε. γίνεται στο δεύτερο κεφάλαιο 'προστασία του περιβάλλοντος από έργα και δραστηριότητες'. Ειδικότερα, γίνεται αναφορά στις κατηγορίες έργων και δραστηριοτήτων (άρθρο 3), στην έγκριση περιβαλλοντικών όρων (άρθρο 4), στο περιεχόμενο και τη δημοσιότητα των Μ.Π.Ε. (άρθρο 5), και στον έλεγχο τήρησης των περιβαλλοντικών όρων (άρθρο 6).

Αναλυτικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 3 τα κριτήρια στα οποία βασίζεται ο διαχωρισμός των έργων σε κατηγορίες είναι το είδος και το μέγεθος του έργου, το είδος και η ποσότητα των ρύπων που αναμένεται να παραχθούν καθώς και κάθε άλλη περίπτωση στο περιβάλλον, η δυνατότητα εφαρμογής επανορθωτικών μέτρων και ο κίνδυνος σοβαρού ατυχήματος. Οι κατηγορίες αυτές είναι τρεις:

1. Η Α' Κατηγορία περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες που είναι πιθανόν να προκαλέσουν σοβαρούς κινδύνους για το περιβάλλον.
2. Η Β' Κατηγορία περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες που χωρίς να προκαλούν σοβαρούς κινδύνους ή οχλήσεις πρέπει να υποβάλλονται για την προστασία του περιβάλλοντος σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς που προβλέπονται από κανονικές διατάξεις.
3. Η Γ' Κατηγορία περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες που προκαλούν ιδιαίτερα μικρό κίνδυνο ή όχληση ή υποβάθμιση στο περιβάλλον.

Στο άρθρο 4 περιγράφεται η διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί προκειμένου να δοθεί έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Η έγκριση περιβαλλοντικών όρων αποτελεί προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας πραγματοποίησης μιας δραστηριότητας ή ενός έργου. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι για τα έργα της πρώτης κατηγορίας απαιτείται οπωσδήποτε υποβολή περιβαλλοντικής μελέτης και υπεύθυνο για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων είναι το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. ή, κατ' εξαίρεση για κάποιες περιπτώσεις, ο Νομάρχης ή ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας. Για τα έργα και τις δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας απαιτείται πριν από την αξιολόγηση της

αντίστοιχης Μ.Π.Ε. να τηρηθεί η διαδικασία της 'Προέγκρισης Χωροθέτησης' (βλ. επόμενο κεφάλαιο).

Για τα έργα της δεύτερης κατηγορίας αρκεί η υποβολή δικαιολογητικών τα οποία θα τεκμηριώνουν τη συμμόρφωση με τις διατάξεις που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος. Υπεύθυνος για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων είναι ο Νομάρχης. Τέλος, για τις δραστηριότητες της τρίτης κατηγορίας αρκεί επίσης η υποβολή δικαιολογητικών τα οποία θα τεκμηριώνουν τη συμμόρφωση με τις διατάξεις που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος και υπεύθυνος για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων είναι ο Δήμαρχος ή ο Πρόεδρος της Κοινότητας. Η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων θέτει τις προϋποθέσεις σύμφωνα με τις οποίες θα πρέπει να εκτελεστεί το κάθε έργο ή δραστηριότητα εξασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την προστασία του περιβάλλοντος.

Το περιεχόμενο των μελετών καθορίζεται από το άρθρο 5 του νόμου αυτού και είναι:

- α) περιγραφή του έργου με πληροφορίες για τη θέση του, το σχέδιο και το μέγεθός του,
- β) αναφορά των κυριότερων επιπτώσεων του στο περιβάλλον,
- γ) περιγραφή των προληπτικών και επανορθωτικών μέτρων,
- δ) εναλλακτικές λύσεις,
- ε) απλή περιήληψη της μελέτης.

Στο άρθρο αυτό αναφέρεται επίσης ότι οι αρμόδιες για την εξέταση των στοιχείων αρχές έχουν την υποχρέωση να δημοσιοποιήσουν τη μελέτη.

Τέλος, το άρθρο 6 του κεφαλαίου Β του νόμου ορίζει ποιои είναι οι αρμόδιοι φορείς για να διενεργούν τους ελέγχους τήρησης των περιβαλλοντικών όρων και παρέχει τη δυνατότητα επιβολής τελών προς τις επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητες των δύο πρώτων κατηγοριών προκειμένου να καλυφθούν τα έξοδα για την κατασκευή και λειτουργία μονάδων που θα αναστρέφουν τις αρνητικές επιπτώσεις από τη λειτουργία των παραπάνω έργων.

Το υπόλοιπο του νόμου αφορά εν συντομία στα εξής:

Κεφάλαιο Γ: Προστασία του περιβάλλοντος από τη ρύπανση.

Κεφάλαιο Δ: Προστασία της φύσης και του τοπίου.

Κεφάλαιο Ε: Ζώνες ειδικών περιβαλλοντικών ενισχύσεων και ζώνες ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Κεφάλαιο ΣΤ: Υπηρεσίες περιβάλλοντος.

Κεφάλαιο Ζ: Κυρώσεις και αστική ευθύνη.

Κατ' εξουσιοδότηση του Ν. 1650/86 και προς εναρμόνιση με τις Κοινοτικές Οδηγίες Κ.Ο. 85/337 και Κ.Ο. 84/360 εκδόθηκαν οι Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις 69269/5387/90 (Φ.Ε.Κ. 678Β) και 75308/5512/90 (Φ.Ε.Κ. 691Β).

Η πρώτη καθορίζει, τόσο για τις μελέτες που απαιτούνται για την Προέγκριση Χωροθέτησης όσο και για τις Μ.Π.Ε.:

- το χρόνο υποβολής των φακέλων Προέγκρισης Χωροθέτησης και το χρόνο εκπόνησης των Μ.Π.Ε.,
- την υπηρεσία κατάθεσης,
- το περιεχόμενο των Μ.Π.Ε. και Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (Ε.Π.Μ.),
- το περιεχόμενο του φακέλου Προέγκρισης Χωροθέτησης,
- το χρόνο αξιολόγησης της Μ.Π.Ε. και έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων,
- το περιεχόμενο της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων.

Είναι δηλαδή το κομμάτι εκείνο της νομοθεσίας που περιγράφει με λεπτομέρεια τη διαδικασία εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Η Κ.Υ.Α. 75308/5512/90 από την άλλη μεριά εκπληρώνει το σημείο του Ν. 1650/86, το οποίο επιτάσσει ενημέρωση του κοινού σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός έργου.

3.3 Διαδικασία Προέγκρισης Χωροθέτησης

α) Πεδίο εφαρμογής

Η Προέγκριση Χωροθέτησης αφορά στην πραγματοποίηση νέων έργων ή δραστηριοτήτων καθώς και τον εκσυγχρονισμό ή την επέκταση υφισταμένων, εφόσον επέρχονται ουσιαστικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και γίνεται με απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. ή του Γενικού Γραμματέα ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας υπηρεσίας του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Ουσιαστικά είναι άδεια που επιτρέπει σε ένα συγκεκριμένο έργο ή δραστηριότητα να πραγματοποιηθεί στο συγκεκριμένο χώρο. Αφορά μόνο στα έργα και στις δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας και χωρίς αυτή δε δίνεται άδεια για να πραγματοποιηθεί ένα έργο.

β) Δικαιολογητικά

Η αίτηση για λήψη Προέγκρισης Χωροθέτησης πρέπει να συνοδεύεται από τα ακόλουθα σε τρία αντίγραφα:

- τοπογραφικό διάγραμμα της ευρύτερης περιοχής (κλίμακα 1:50.000 ως 1:20.000), το οποίο να δείχνει την τοποθεσία του έργου ή της δραστηριότητας,
- τοπογραφικό διάγραμμα του πεδίου (κλίμακα 1:1000 ως 1:200),
- φωτογραφίες που να δείχνουν τη θέση του έργου,
- το ερωτηματολόγιο που απαιτείται αντί μελέτης για τα έργα Γ' κατηγορίας

και υποβάλλεται στην αρμόδια κεντρική ή περιφερειακή υπηρεσία του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Τα δικαιολογητικά αυτά περιγράφονται στις εγκυκλίους 17/1994 και 9/1996 της Διεύθυνσης Χωροταξίας του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και το ερωτηματολόγιο βρίσκεται στον Πίνακα 3 της Κ.Υ.Α. 69269/5387/90.

Αν πρόκειται για επέκταση ή εκσυγχρονισμό ήδη υφιστάμενης εγκατάστασης ή δραστηριότητας τότε υποβάλλεται αίτηση συνοδευόμενη από τεχνική έκθεση στην αρμόδια υπηρεσία του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., η οποία οφείλει να διατυπώσει την άποψή της για το αν η συγκεκριμένη δραστηριότητα χρειάζεται Προέγκριση Χωροθέτησης. Αν η απόφαση είναι καταφατική τότε ακολουθείται η διαδικασία που περιγράφεται παρακάτω. Αν είναι αρνητική ο υπεύθυνος απαλλάσσεται από την υποχρέωση συμμετοχής στη διαδικασία Προέγκρισης Χωροθέτησης.

γ) Διαδικασία

Αφού κατατεθεί η αίτηση στην αρμόδια αρχή και εξεταστεί, τότε ένα αντίγραφο της μαζί με όλες τις σχετικές πληροφορίες προωθείται προς οποιοδήποτε άλλο Υπουργείο, Νομαρχία ή Δήμο έχει άμεση σχέση με την πραγματοποίηση του συγκεκριμένου έργου ή δραστηριότητας εντός 20 ημερών καθώς και στην κεντρική ή περιφερειακή υπηρεσία περιβάλλοντος του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. προκειμένου να εκφράσει την άποψή της σχετικά με την κατηγορία στην οποία ανήκει το έργο. Οι υπεύθυνοι για την εξέταση των στοιχείων πρέπει να εκφράσουν την άποψή τους γραπτώς μέσα σε 20 μέρες.

Στην περίπτωση που δεν υπάρξει απάντηση μέσα σ' αυτό το χρονικό περιθώριο, θεωρείται πως δεν υπάρχει αντίρρηση για την Προέγκριση Χωροθέτησης από τις αρχές αυτές. Η τελική απάντηση για τη χορήγηση της Προέγκρισης πρέπει να δοθεί από τις αρμόδιες αρχές μέσα σε 60 ημέρες από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης. Οι αρμόδιοι φορείς που συμμετέχουν στη διαδικασία Προέγκρισης Χωροθέτησης καθορίζονται από το Π.Δ. 28/1993 (Φ.Ε.Κ. 9Α/5.2.93).

3.4 Διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων

α) Πεδίο εφαρμογής

Η διαδικασία έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων περιγράφεται, όπως ήδη αναφέρθηκε, στην Κ.Υ.Α. 69269/5387/90. Αφορά στα έργα και τις δραστηριότητες των κατηγοριών Α' και Β' είτε πρόκειται για νέα έργα είτε για επέκταση ή τροποποίηση παλιότερων εφόσον οι αλλαγές αναμένεται να προκαλέσουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (βλ. και Παράρτημα).

β) Διαδικασία

Αφού δοθεί η Προέγκριση Χωροθέτησης, εφόσον απαιτείται, ξεκινάει η διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων.

- Έργα ή δραστηριότητες Α' κατηγορίας.

Για τα έργα ή δραστηριότητες της πρώτης κατηγορίας, κατατίθεται αίτηση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων η οποία συνοδεύεται από Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σε 4 αντίγραφα και την Προέγκριση Χωροθέτησης στην κεντρική ή περιφερειακή υπηρεσία περιβάλλοντος του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Ένα από αυτά αποστέλλεται στο αρμόδιο κατά περίπτωση Υπουργείο. Εφόσον το έργο ανήκει στην ομάδα Ι οι προδιαγραφές της Μ.Π.Ε. ορίζονται στον πίνακα 1 του άρθρου 16 της Κ.Υ.Α. 69269/5387/90, ενώ για τα έργα της ομάδας ΙΙ οι μελέτες θα πρέπει να πληρούν τις προδιαγραφές του πίνακα 3 του ίδιου άρθρου ή του πίνακα 3 εφόσον κριθεί ότι αυτός αρκεί για το συγκεκριμένο έργο.

Ενώ η αίτηση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων εξετάζεται από τις αρμόδιες αρχές, η μελέτη αποστέλλεται και στο τοπικό Νομαρχιακό Συμβούλιο μέσα σε 15 μέρες από την υποβολή της αίτησης. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο πρέπει να ανακοινώσει την ύπαρξη της μελέτης στις τοπικές εφημερίδες και να καλέσει το κοινό και τα άμεσα ενδιαφερόμενα μέρη της περιοχής να εκφράσουν εγγράφως την άποψή τους γι' αυτή μέσα σε 15 ημέρες. Οι έγγραφες απόψεις των πολιτών που συγκεντρώνονται στο διάστημα αυτό συζητούνται στην επόμενη συνάντηση του Νομαρχιακού Συμβουλίου, όπου μπορεί να συμμετάσχει όποιος θέλει. Αφού παρουσιαστούν όλες οι απόψεις (μαζί και αυτή του Γραφείου Περιβάλλοντος της Νομαρχίας) το Νομαρχιακό Συμβούλιο ψηφίζει. Το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί ανάμεσα στην ημερομηνία παραλαβής της μελέτης από τη Νομαρχία και την τελευταία προθεσμία παραλαβής των απόψεων του κοινού δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 30 ημέρες. Στη συνέχεια όλα τα έγγραφα και οι πληροφορίες στέλνονται πίσω στο Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. για την έκδοση της τελικής απόφασης. Αυτή η απόφαση προωθείται ξανά στα κατά τόπους Νομαρχιακά Συμβούλια, τα οποία έχουν την υποχρέωση να την αναρτήσουν στον πίνακα